

Täysistunto

Maanantai 4.12.2017 klo 14.00—21.50

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 12/2017 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

20.00 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Aloitin tänään päivän Sivistys 100 -juhlassa opetus- ja kulttuuriministeriön ja Helsingin yliopiston vieraana, ja täytyy sanoa, että se osui siinä mielessä vähän huonoon päivään, että täällä illan päätteeksi päätämme esityksestä, jossa ehdotetaan indeksikorotusten jäädyttämistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin.

Indeksien jäädytys on murentanut osaltaan suomalaisen koulutuksen ja sivistyksen perustaa, erityisesti kun ne otetaan huomioon yhdessä koulutukseen, tutkimukseen ja sivistykseen kohdistettujen miljardiluokan säästöjen kanssa. Tällä hallituksen esityksellä onkin jälleen kerran kielteinen vaikutus koulutuksen laatuun, ja sen ainoana tavoitteena on vähentää koulutuksen resursseja perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä, lukioissa ja taiteen perusopetuksessa. Julkista taloutta voidaan vahvistaa vain osaamiseen ja kasvuun panostamalla, ei leikkaamalla. Indeksien jäädytysten jatkaminen ei kerta kaikkiaan ole enää perusteltua tilanteessa, jossa talouden tilanne on kohentunut merkittävästi ja esimerkiksi verotuotot ovat kasvaneet oletettua enemmän.

Tiedämme myös Euroopan komission tekemästä seurantakatsauksesta, kuinka Suomessa panostukset koulutukseen ovat menneet täysin vastakkaiseen suuntaan kuin verrokki-maissa, ja tähän suuntaan tarvitaan muutos. Kuten hallituksen esityksessäkin mainitaan, opetuksen järjestäjät sekä oppilaitosten ylläpitäjät ovat joutuneet sopeuttamaan toimintaansa käytettävissä oleviin resursseihin. Käytännössä tämä on johtanut vahvaan eriarvoistumiskehitykseen alueittain, kun toisissa kunnissa on voitu kompensoida tehtyjä leikkauksia kunnan omalla rahoituksella ja toisissa kunnissa taas ei. Ilman kunnan lisärahoitusta esimerkiksi lukion rahoitukseen ei ole enää pystytty toteuttamaan toimintoja laadukkaasti, ja esimerkiksi positiivisen diskriminaation rahoituspohjat ovat hyvin erilaisia. Myös vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen opiskelijamaksut ovat nousseet kohtuuttomasti. Rahoitusleikkaukset ovat lisänneet kuntien ja yksittäisten opiskelijoiden rahoitusvastuuta koulutuksen kustannuksissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Arvoisa puhemies! Kuulimme valiokunnassa, voisiko sanoa, musertavan arvion tämän lakiesityksen vaikutuksista. Siksi vastustamme indeksijäädytyksiä. Ne nakertavat tärkeiden peruspalvelujen rahoittamista ja jättävät pysyvän aukon näiden toimintojen rahoitukseen. Käytännössä toiminnan sopeuttaminen yhdistettynä muihin suoraan koulutukseen kohdistettuihin leikkauksiin tarkoittaa lomautuksia, sijaiskieltoja, suurempia ryhmäkokoja, pienempää valinnaisuutta ja opetuksen määrän vähentämistä. Pahimmin leikkaukset kohdistuvat syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin.

Näistä syistä esitän lakiesityksen hylkäämistä.

20.03 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Ehdotan vastalauseen numero 2 mukaisesti, että lakiehdotukset hylätään.

Kuten tänään on täällä keskustelussa todettu jo aiemmissa kohdissa, niin koulutuksesta on leikattu tällä vaalikaudella jo merkittävästi — voisi sanoa, että enemmän kuin riittävästi. Maan oltua kaksi vuotta sitten pahassa taloudellisessa ahdingossa nämä leikkaukset, jotka silloin tehtiin, olivat vielä jollain tavalla perusteltavissa, vaikka ne kipeitä olivatkin, mutta nyt kun taloutemme on lähtenyt lopulta nousuun, koulutukseen kohdistuvat lisäleikkaukset eivät ole enää millään tavalla perusteltavissa.

Tämä hallituksen esitys, joka on ihan puhdas säästölakiesitys, vaikuttaisi sekä esi- ja perusopetuksen rahoitukseen, lukiokoulutuksen rahoitukseen että vapaaseen sivistystyöhön annettavaan rahoitukseen. Lisäksi kaikki nämä indeksikorotuksia vastaavat säästöt ehdotetaan tehtäväksi pysyvästi.

Arvoisa puhemies! Varsinkin syrjäseuduilla vapaan sivistystyön tehtävä on erittäin merkittävä muiden koulutuspaikkojen ollessa usein pitkien välimatkojen takana. Vapaalla sivistystyöllä on tietenkin tärkeä rooli sivistyksen ylläpitäjänä koko maassa, ja vapaan sivistystyön palveluja käyttääkin vuosittain noin miljoona kansalaista. Tämä hallituksen esittämä indeksijäädytys vaikuttaa siis hyvin merkittävään osaan kansalaisia joko kurssimaksujen nousun muodossa tai pahimmillaan jopa opetustarjonnan heikkenemisenä tai loppumisenä kokonaan. Se on ehdottoman väärää kehitystä, jota me perussuomalaiset emme voi kannattaa.

Arvoisa puhemies! Vapaata sivistystyötä tekeviä oppilaitoksia on käytettävä jatkossa entistä enemmän toisen asteen koulutukseen valmentavina, sitä antavina ja monimuotoista erikois- ja täydennyskoulutusta järjestävinä koulutuspaikkoina, ja samaten yhteistyötä aikuiskoulutuskeskuksien kanssa tulee lisätä.

Haluamme lopuksi muistuttaa, että riittävästi resursoitu ja [Puhemies koputtaa] laadukkaasti järjestetty koulutus ja osaaminen luovat perustan Suomen menestymiselle pitkällä tähtäimellä, ja täten emme missään tapauksessa kannata näitä indeksijäädytyksiä.

20.05 Jani Toivola vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, kuten täällä todettiin, indeksikorotusten jäädyttämistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin. Nämä indeksien jäädytykset heikentävät entisestään koulutuksen ja sivistyksen perustaa, kun ottaa huomioon koulutukseen jo kohdistetut miljardiluokan säästöt, ja erityisesti tässä kokonaisuudessa esitys on äärimmäisen huolestuttava.

Esityksellä on kielteinen vaikutus koulutuksen laatuun. Se vähentää koulutuksen resursseja perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä, lukioissa ja taiteen perusopetuksessa. Ja erityisesti perusopetuksen osalta meidän tulisi olla äärimmäisen valppaina. On tosiasia,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

että koulujen arjessa ollaan jo monilta osin äärimmäisen tiukoilla. Tämä heijastuu rehtorien jaksamiseen, joka heijastuu opettajiin, mikä taas heijastuu oppilaisiin ja kaikkiin niihin toiveisiin ja odotuksiin, mitä meillä on lapsien ja nuorten oppimisen, hyvinvoinnin ja tulevaisuuden suhteen. Emme voi vain seurata sivusta.

Lukioissa leikkaukset ovat kohdistuneet varsinkin opetukseen, minkä seurauksena ryhmäkoot ovat kasvaneet, valinnaisten kurssien tarjonta vähentynyt ja itseopiskelu ilman ohjausta lisääntynyt. Hallituksen toimet ovat johtaneet eriarvoistumiskehitykseen alueittain, kuten täällä todettiin, ja tällöin toisilla kunnilla on varaa kompensoida valtion leikkauksia ja toisilla taas ei.

Tämän lisäksi esitys heikentää museo-, taide- ja kulttuurialaa. Leikkaukset esimerkiksi vapaassa sivistystyössä ovat johtaneet siihen, että kansalaisopistojen määrä on vähentynyt ja kurssimaksut nousseet. Ja alueelliset erot ovat kasvamassa, koska pienimmillä alueilla ei enää voida tarjota kansalaisopistotoimintaa.

Kulttuuritoimeen kohdistuu säästöjä, mutta esitys ei sisällä säästöpäätösten kattavaa vaikutusarviointia. Hallitus ei ole pohtinut, kuinka leikkaukset vaikuttavat esimerkiksi sosiaaliseen hyvinvointiin, kulttuuriperinnön säilymiseen ja monikulttuurisen yhteiskunnan kehittymiseen. Indeksijääditysten jatkaminen ei ole tässä tapauksessa perusteltua, koska taloudellinen tilanne on kohentunut.

20.07 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kuten tässä on useissa hyvissä puheenvuoroissa tuotu esille, tämä on edelleen sitä samaa sivistysvihamielistä politiikkaa, mitä hallitus on tämän koko vaalikauden aikana harjoittanut. Eli edelleen jatkuvat koulutukseen tehtävät leikkaukset, jotka tämän esityksen myötä kohdistuvat myöskin perusopetukseen ja lukioon siitä huolimatta, että kokoomuksen suunnalta välillä kuulee puheenvuoroja, joissa väitetään, että perusopetuksesta ja lukioista ei olisi leikattu senttiäkään. Perusopetuksen osalta on myöskin syytä huomioida ne vähennykset, mitä tämä hallitus kauden alussa teki tasa-arvorahoihin, jotka myöskin kohdistuivat perusopetuksen puolelle.

Erityisen harmillista on se, että siitä huolimatta, että hallitus nyt puhuu koulutuksen ja sivistyksen merkityksestä, näitä tämänkaltaisia säästöpäätöksiä jatketaan edelleen siitä huolimatta, että taloudessa selvästi on tapahtunut käänne kohti parempaa. Vasemmistoliitto esitti jo lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä, että osa kasvavista verotuotoista olisi kohdennettu näiden koulutusleikkausten perumiseksi, mutta sille ei löytynyt tukea eikä vasta-kaikua, vaan hallitus käytti nämä kasvavat varat mieluummin lainan takaisinmaksuun.

Eli näillä sanoilla haluan kannattaa edustaja Torstin tekemää hylkäysesitystä.

20.08 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edellisiin kriittisiin puheenvuoroihin oppositiosta, joissa on todettu, että koulutuksen ja sivistyksen ja taiteen perusopetuksen leikkaukset ovat erittäin huolestuttavia monista eri syistä. Nyt on jo nähty, että perusopetus ei enää kykene takaamaan kaikille taustasta riippumatta yhtä hyvää, yhtä laadukasta perusopetusta eikä jatkopolkua toisen asteen opintoihin.

Paitsi, että nämä perusopetuksen leikkaukset ja lukio-opetuksen leikkaukset eriarvoistavat lapsia ja nuoria, ne ovat huolestuttavia myös alueellisen tasa-arvon näkökulmasta, niin kuin edustaja Toivola toi hyvin puheenvuorossaan esille, koska kaikilla kunnilla tai kaupungeilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia kompensoida näitä valtion tekemiä leikkauksia oman budjettinsa kautta. Meillä kuitenkin on ollut ajatuksena se, että riippumatta siitä, mis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

sä päin Suomea lapsi tai nuori sattuu asumaan, hänellä on ihan yhtä hyvät mahdollisuudet hyvään, laadukkaaseen perusopetukseen tai opetukseen toisella asteella.

Myös nämä museoiden leikkaukset ovat hyvin valitettavia tässä tilanteessa, jossa, kuten todettu, talous on jo lähtenyt liikkeelle. Museoitakin voi pitää sellaisina tekijöinä, jotka työllistävät alueella ja takaavat sen, että kulttuuriperintöä ja kulttuuri toimintaa on kaikilla alueilla Suomessa.

Hyvin valitettavaa on, että tällaisia leikkauksia opetukseen, koulutukseen, sivistykseen ja kulttuuriin nyt tehdään.

20.11 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Hallitushan on nyt kertonut sellaista tarinaa, että he eivät enää leikkaa koulutuksesta vaan päinvastoin satsaavat siihen lisää. No, totuushan on toisenlainen, ja tässä on nyt esimerkki taas siitä, miten koulutuksesta edelleen leikataan — ihan sieltä lukio-opetuksesta ja myös tässä nyt on esillä näitä vapaan sivistystyön, kulttuuri-toimen, teatterien ja orkestereiden leikkauksia ja leikkauksia taiteen perusopetuksesta. Ei olekaan ihme, että nyt salissa ei tällä hetkellä ole enää yhtään hallituspuolueiden edustajaa, kun tämä totuus tässä tulee nyt selväksi, että todellakin koulutusleikkaukset jatkuvat edelleen. — Ahaa, yksi rohkea kuulemma löytyy. — Koulutusleikkaukset jatkuvat edelleen, vaikka hallitus on väittänyt muuta.

Kyllä on aivan selvää, että nyt, kun taloustilanne on kohentunut, tässä kohtaa ilman muuta pitäisi perua jo entisiä leikkauksia ja ei missään tapauksessa pitäisi enää mitään lisäleikkauksia tehdä koulutuspuolelle. Mutta valitettavasti tämä ei pidä paikkaansa vaan todellakin meillä on taas edessämme tässä yksi esitys, joka leikkaa koulutuksesta.

20.12 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä muutetaan opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia siten, että indeksikorotuksia käytännössä jäädytettäisiin. Säästöt kohdistuisivat muun muassa vapaan sivistystyön oppilaitoksiin, joita ovat kansanopistot, kansalaisopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot.

Me perussuomalaiset olemme jättäneet sivistysvaliokunnassa asian käsittelyn yhteydessä oman vastalauseemme. Keskeisin huolenaiheemme on vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintakyky jatkossa, kun niiltä on jo pitkään leikattu resursseja. Myös alueellisen sivistystarjonnan kannalta vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat erityisesti harvaanasuttujen alueiden kannalta keskeisessä asemassa. Katsomme, että vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat tärkeä pala suomalaisen koulutuksen ja sivistyksen kentässä. Ne tarjoavat muun muassa paljon yleissivistävää opetusta sekä monille työurankin kannalta tärkeää täydennyskoulutusta. Erinomaiset mahdollisuudet sivistää itseään ilmaiseksi tai melko pienellä rahalla voidaan nähdä järjestelmämme ylpeydenaiheena. Tämä jos mikä tukee elinikäistä oppimista.

Muistutan vielä, että vapaan sivistystyön oppilaitosten kohdalla ei voida puhua marginaalitoiminnasta, sillä niitä hyödyntää peräti miljoona ihmistä vuosittain. Vapaan sivistystyön tarjoajat ovat joutuneet jo vuosien ajan supistamaan tarjontaansa leikkauksista joutu-
tuen. Mielestäni nyt ei ole enää järkevää saksia suomalaista sivistystä kyseisen esityksen mukaisesti.

Tämän vuoksi kannatan edustaja Savion hylkäysesitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.